

דעות גלובס

www.globes.co.il

דעות • טורים • פרשנויות

מחשבות על המדיה / לי־אור אברבך

עומנים את הראש בחו"ל

בלודתי, כשהייתי יושב עם סבי וסבתי לראות את סדרות הטלוויזיה האמריקאיות שהוצמדו לסרט הערבי בשישי אחר הצהריים, המסך לא היה ככה עד שאחרונה הכתובית הייתה נעלמת. היה ברור שמיר עם רדת האפלה על סצנת הסיום, יחל המשחק האהוב של חיפוש אחר אלה "משלנו". המוזיקה החלה להתנגן, רשימת השמות הייתה עולה במהירות, וסבי הטי שולה בדרייקנות מתוחה את השמות היהודיים. השחקן הראשי ("מיר רואים, לפי האף"), השחקנית ("נו בטח, זה היה פעם פרסקי"), וללא ספק הבנאי שמחויק בשם של מישהו שהכרנו עוד בליטא והמפיקים. עד שלא נקבעה כשרותה של אחרונת נערות המים, לא היה ניתן לשוב ולקבוע, כי כן, אנחנו כנראה העם המוכשר בעולם. כך לפחות חשבנו אז בשנות השמונים, ברדיה הקטנה של סבי וסבתי.

היום, כשצופים בסדרות טלוויזיה הוות, השמות היהודיים ממשיכים לצוץ אף יותר מבעבר. לצד "ג'וש" ו"ארי", רואים בקרדיטים גם הרבה "אבי" ו"אלי". תעשיית הטלוויזיה האמריקאית וגם האירופאית, מתמלאת בשנים האחרונות באנשי מקצוע משלנו ממש – מכאן. מבקרי יריד מ'פ השפחת מחר בצרפת, 'פגשו "לשעברים" רבים שנמצאים בעמדות מפתח ברשתות ובגופי ההפצה העולמיים. רבים מהם הבינו כבר לפני שנים, את מה שזכייניות הטלוויזיה שלנו מבינות רק באחרונה, והוא שהשוק המקומי צר וצפוף מדי לשצף היצירתיות של כל האנשים מונחי ההשראה פה.

נניח בצד את הטענות יוקר המחיה והנרל"ן. רבים, כך נראה על פי הסטף התקשורתی בימים האחרונים, עוברים את ישראל מסיבות אלו. אך קרוב העוכים את ישראל כדי לחפש את מזלם מעבר לים, בעיקר בתחום היצירה, יש לא מעט שמרגישים שהם יכולים לתת הרבה יותר ממה שהמדינה רוצה לאפשר להם לתת. הפרוטנציאל הוא עצום, וכשרק יכולותיך עומדות לצדך בדרך להגשימו, ללא כל עזרה מהמקום בו נולדת, אטור להתפלא אם הפרוטנציאל הזה ייקח אותך מפה.

משהו גדול מתחיל

עיני כל העולם נשואות בימים אלו לישראל. פורמטים שנולדו מול מחשבים בתל אביב, ירושלים וחיפה, נמכרים בזה אחר זה לרשתות טלוויזיה מובילות בעולם. השפה המשונה שלנו, שרק מעטים מדברים בה, היא כבר לא מכשול, ומוחנו המוטרד מדרמות קיומיות, הפך להיות אטרקטיבי בעיני בני עמים משועממים. יש צמא לכישרון ולעין ישראליים, והיחידים שעושים משהו בנרון של ישראלים עצמם – ישראל הרשמית לא עושה רבר.

המדינה חייבת לקחת חלק בפעילות הבינלאומית המתרחשת היום בתעשייה התוכן המקומית, אחרת התעשייה הוו תתנתק ממנה. מדינות רחובי העולם כבר הבינו את הכוח הכלכלי הטמון בהשקעה בתוכן מקומי. דרום קוריאה, סינגפור, קנדה, צרפת וספרד, הן רק מעט מהמדינות שהפנימו שחיבים לתת תמריצים ליצירת תוכן במדינה ולהבאת הפקות בינלאומיות לתוכה. כשמרובי בישראל, הצורך הכלכלי מתגמד לעומת הצורך בהצגת פנינו הנכונות לעולם ובעיקר בהבהרה לקהילת היצירה המקומית – אתם יכולים להישאר כאן ועוד להיות בינלאומיים.

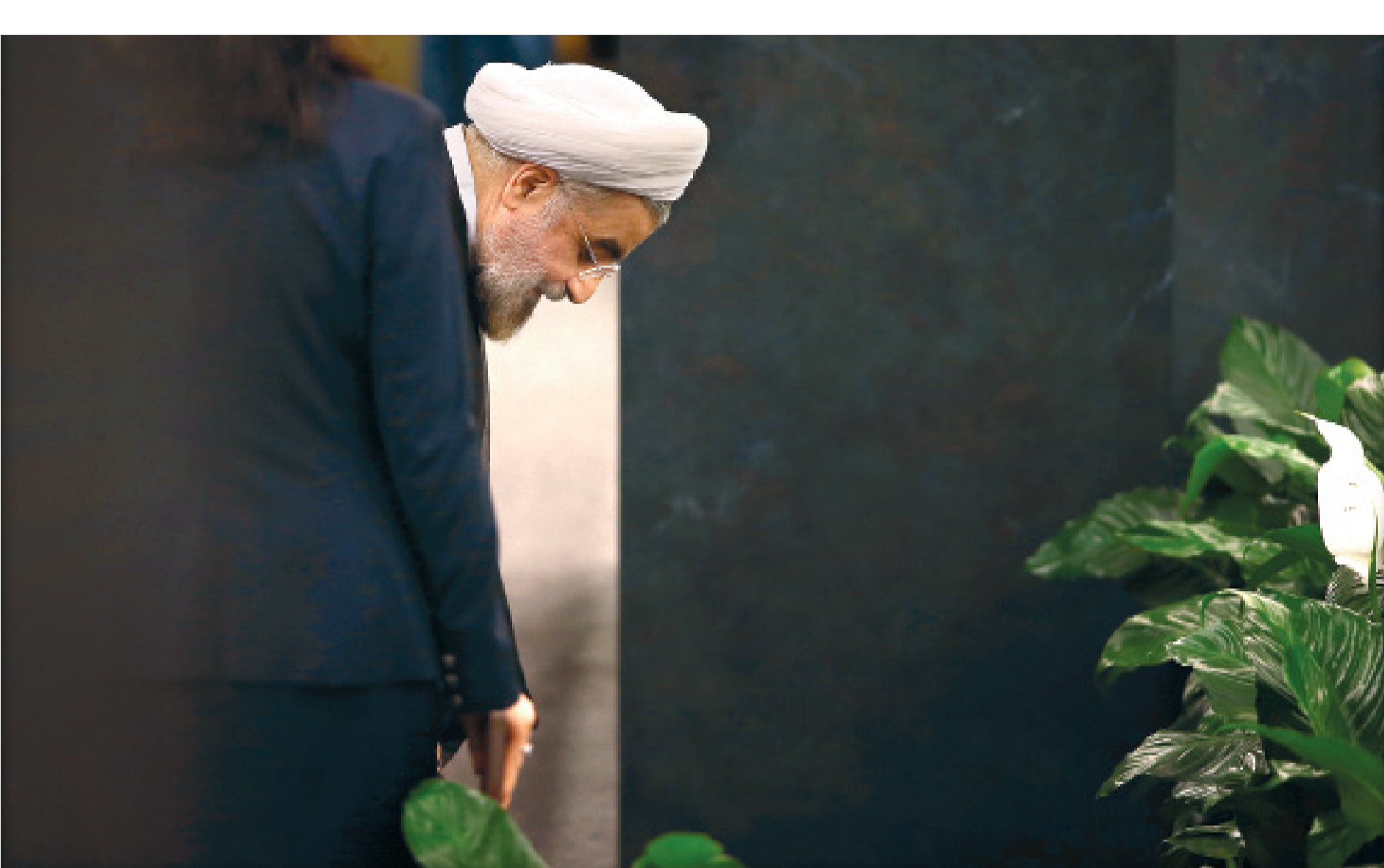
אפשרויות המרויך הן רבות ומגוונות. החל מפיתוח חממות תוכן ויצירת פורמטים בהשקעה ציבורית, דרך איתור כישרונות והשקעה בהם, ועד תמיכה בתשתיות יצירה והקלות מס לגופי הפקה גדולים מחו"ל שיגיעו לכאן לעשות את הסרטים והסדרות שלהם, ובתמורה יכשירו עוברים צעירים שויבילו את דור העתיד. מעל לכל, צריכה המדינה להרפות מגופי התוכן המסדריים פה ולא להיות המשקולת על רגליהם כבואם לעוף למחוזות אחרים. במילים אחרות, קורה כאן משהו גדול והמדינה חייבת להיות חלק ממנו. יש ועם רק כלפי אלו שבוחרים למצוא את ייעודם בחו"ל. אפשר להבין מהיכן הוא בא. אלא שהועע הוזה מתחלף באחת בגאוה ובסיפוח מידי כשרואים כשהיורדים ובניהם אווזים בפסלונים מוזהבים בטקסים ויקרתיים. הגיעה העת שהגאוה לא תהיה בעבור רק מי שהם "משלנו", אלא שהיא תהיה שלנו באמת. ●

גלובס יום ב'ג' / ג'ד' בחשון תשע"ד | 8'7 באוקטובר 2013

יום ב'ג' / ג'ד' בחשון תשע"ד | 8'7 באוקטובר 2013

דעות גלובס

דעות • טורים • פרשנויות

ד"ר חסן רוחאני. ניצחונו בבחירות לנשיאות ניפץ באחת את תדמיתו הקשה של המשטר האיראני

החידה האיראנית / ד"ר סולי שאהוור

העולם החופשי עלול לאחר שוב את הרכבת

חדשה, אלא תופעה שהופיעה בעבר בתדירות של כל 4 שנים, שהיא תקופת הכהונה של נשיאי איראן, והיא מלווה בתקות, בעיקר במערב, לשינוי באיראן.

הנהגה בסיסית של מבנה הכוח ברפובליקה האסלאמית של איראן מראה כי הכוח אינו נתון בידי הנשיא, אלא בידי המנהיג העליון, אשר באמצעות שיטת ומבנה השלטון באיראן, ממנה את אנשיו ונאמניו לעמדות הכוח במדינה, ובאמצעות חיל משמרות המהפכה האסלאמית- צבא לכל דבר שנאמנותו נתונה למשטר ולא למדינה ולעם - הוא שולט ביד רמה במדינה ומתווה את דרכה. נשיא איראן הוא אמנם ראש הרשות המבצעת, והוא מבצע, אלא שלא את רצונות העם האיראני, אלא את המדיניות שהתווה המנהיג העליון.

שרחור לחצים מבית ופתיחות למערב

הבנת העיקרון הוה מסבירה כי לא משנה מי הנשיא - חייכן או ועוף־פנים, שמרן או רפורמיסט - המשטר הוא אותו משטר,

השונים בתוך המשטר הנובעים מהבדלים

בטקטיקה ובאמצעים הטובים והיעילים ביותר לשמר את המשטר הקיים. רפסנג'אני האמין, במיוחד לאחר המלחמה הארוכה עם עיראק (1980-1988) ופגיעה אנושה בכלכלת איראן, כי יש צורך בתקופת שיקום של המדינה והכלכלה, ובהקשר זה היה מוכן לחפש דרכים למערכת יחסים תקינה יותר עם המערב. הוא לא הצליח, בעיקר בגלל כישלון מדיניותו הכלכלית מחד, וגם בשל פעילות הטרור האיראנית בחו"ל (חיסול מתנגדים ואנשי אופוזיציה איראנים באירופה, וכן מתקפות טרור על בניין א"מ"א בבואנוס איירס, בניין ח'ובאר בסעודיה ועוד).

ח'אתמי האמין כי הדרך הטובה לשמר את המשטר היא באמצעות שחרור לחצים מבית ופתיחות רבה יותר למערב. בניגוד לרפסנג'אני, בעל תואר דתי, ח'אתמי הוא גם בעל תואר אקדמי, שחי זמן מה במערב (גרמניה), איש עט וספר (היה עורך העיתון 'כיהאן' וכתב מספר רב של ספרים, ביניהם גם באנגלית). הוא חייכן ונעים-הליכות אשר האמין (וכנראה עדיין מאמין) כי הדרך הטובה לשימר המשטר היא על-ידי כינון חברה - הוא שולט ביד רמה במדינה ומתווה את דרכה. נשיא איראן הוא אמנם ראש הרשות המבצעת, והוא מבצע, אלא שלא את רצונות העם האיראני, אלא את המדיניות שהתווה המנהיג העליון.

הנהגה בסיסית של מבנה הכוח ברפובליקה האסלאמית של איראן מראה כי הכוח אינו נתון בידי הנשיא, אלא בידי המנהיג העליון, אשר באמצעות שיטת ומבנה השלטון באיראן, ממנה את אנשיו ונאמניו לעמדות הכוח במדינה, ובאמצעות חיל משמרות המהפכה האסלאמית- צבא לכל דבר שנאמנותו נתונה למשטר ולא למדינה ולעם - הוא שולט ביד רמה במדינה ומתווה את דרכה. נשיא איראן הוא אמנם ראש הרשות המבצעת, והוא מבצע, אלא שלא את רצונות העם האיראני, אלא את המדיניות שהתווה המנהיג העליון.

שרחור לחצים מבית ופתיחות למערב

יולי 1999 - כי המשך שיטה זו מסכנת את המשטר. וכך, תקופת 'האביב האיראני' הקצרה של ח'אתמי נכשלה והביאה לאכזבות רבות מבית. גם בהיבט החיצוני היא נכשלה כי איראן המשיכה בתקופת נשיאותו לפעול בכל התחומים שבעיני המערב הראו שאין לה כוונה כנה לשינוי משמעותי, קרי: אי הפסקת המאמצים להשגת נשק להשמדה המונית, אי הפסקת התמיכה בטרור, אי הפסקת ההתנגדות לתהליך השלום הישראלי-פלסטיני וכיבוד זכויות אדם.

כדיבט החיצוני, תקופת נשיאותו של אחמדינג'אד הייתה היפוך של גישת חאתמי. קרי, התגרות במערב ובארה"ב, האצת המאמצים להשגת נשק להשמדה המונית, המשך תמיכה בטרור, רמיסה קשה של זכויות אדם, הכחשת השואה, החרפת ההתבטאויות לחיסול ישראל, ועוד. מדיניותו זו של אחמדינג'אד דרדרה את איראן לשפל חרש, ולהטלת סנקציות כלכליות קשות עליה, אשר דלדלו את יכולותיה הכספיות (כמו המשך מדיניות הסובסידיות מבית ותמיכה בארגוני טרור בעולם), והגבירו עוד יותר את בידודה האזורי והבינלאומי.

כך, בבחירות 2013 לנשיאות איראן עמדה בפני האמנאי וראשי המשטר השאלה - כיצד ניתן להתרומם מהמצב הקשה ומהשפל שבו נתונה איראן, כאשר הלחצים מבית (בשל הידרדרות המצב הכלכלי, הדיכוי ורמיסת זכויות אדם) ומחוץ (בשל מדיניות הסנקציות הנוקשה, שאף עלולה להחריף), הולכים ומתגברים; וכל זאת כלי לחודל מהמשך המרוץ הקדחתני להשיג נשק גרעיני.

ניסיון הבחירות הקודמות לנשיאות באיראן הראה כי בחירת מועמד 'מתוך' (או הנתפס ככזה גם אם אינו בהכרח מתוך) יש בה כדי לשחרר לחצים מבית ומחוץ באמצעות יצירת תקוות לשינוי. לשם כך היה צורך להכניס מועמד שיעביר את המסרים הנכונים לעם ולעולם. קרי, שיפור כלכלי לעם הסובל ונאקת תחת המצב הכלכלי הקשה, ומסרים לרצון לנהל משאומתן בנושא הגרעין למערב המאיים באופציה צבאית נגד איראן ובהחרפת הסנקציות נגדה.

ד"ר רוחאני נמצא כאיש המתאים. בהיבט הפנימי, הוא התבטא ואף כתב ספר עי-כרס על הנושא הכלכלי. הוא אדם עם ניסיון ניהולי עשיר בתפקידים בכירים מגוונים במשרדים ובגופים שונים של המשטר. בהיבט החיצוני, לרוחאני ניסיון דיפלומטי עשיר, בעיקר בנייהול מו"מ עם המערב בנושא הגרעין החשוב. הוא למד לתארים שני ושלישי במערב (באוניברסיטת קאלורניאן בגלוגו, סקוטלנד), שולט בשפה האנגלית ומכיר את ז'רגון והוויו העולם המערבי.

מעבר לאלה, וחשוב ביותר למשטר, רוחאני הוכיח את נאמנותו לאידיאולוגיה של חומייני (של שלטון וכחם ההלכה), בהפצתה ברחבי איראן במחצית השנייה של שנות ה־60 ובמברית שנות ה־70, שבעטיה נשלך לכלא מספר פעמים ע"י המשטר הפהלווי. רוחאני היה מבין האנשים שליוו את חומייני בעת שהוואו תב ארבעת החודשים בצרפת (לאחר סילוקו ממקום גלותו בעיראק), ושימש בשורה של תפקידים בכירים במשטר.

כדי להבטיח את בחירתו על-ידי העם היה צורך להציגו לא כמעומד של האמנאי, אלא אורחית, שבה ישורו שלטון החוק, ו'רדילוג בין־תרבויות' מבחוץ, שבאמצעותו איראן תזכה ליחס שוויוני ולא מפלה.

האמנאי שונא על מרבית העם

שיטתו של ח'אתמי הצליחה אמנם לפתוח את איראן לעולם ולהפיח תקוות בעם האיראני, אך עלי האמנאי וראשי המתנה השמרני שעימו הוא נמנה האמינו - במיוחד אחרי מהומות

דעות גלובס

www.globes.co.il

ברם, לאחר שהתבררו ההשלכות המסוכנות של צעדים אלו - השלכות שהתבטאו במוהמות ובמחאות העממיות הנרחבות ברחבי איראן (ואשר לדברי אחד ממפקדי משמרות המהפכה סיכנו את המשטר יותר ממלחמת איראן עיראק) - היה על חאמנאי למצוא ולנקוט טקטיקה חדשה.

גם הפעם הם ניצחו את המערב

הטקטיקה החדשה התבססה על תוכנותיו של חאמנאי ושל חבר יועציו ממערכות הבחירות מאז 1997. בעיקרון, כדי שרוחאני ייבחר, היה עליו להעמיד מועמד מטעמו (סעיד ג'לילי), ולצידו להעמיד שורה של מועמדים נוספים מהמתנה השמרני. כך, קולות המחנה השמרני יתפצלו בין המועמדים מאותו מחנה, כאשר המועמד 'המתוך' (רוחאני) יהיה בבחינת מועמד יחיד של המחנה 'המתוך' או 'הרפורמיסטי'. כך סלל חאמנאי את דרכו של רוחאני לנשיאות, וכעת נותר לו להראות לחאמנאי עד כמה הייתה מלאכת תכנון הבטחת בחירתו (שמקורב לחאמנאי תיאר אותה כ"מלאכה הנרדסת במיטכה), משתלמת. התקות שהפיה רוחאני, מאז בחירתו וכניסתו לתפקיד